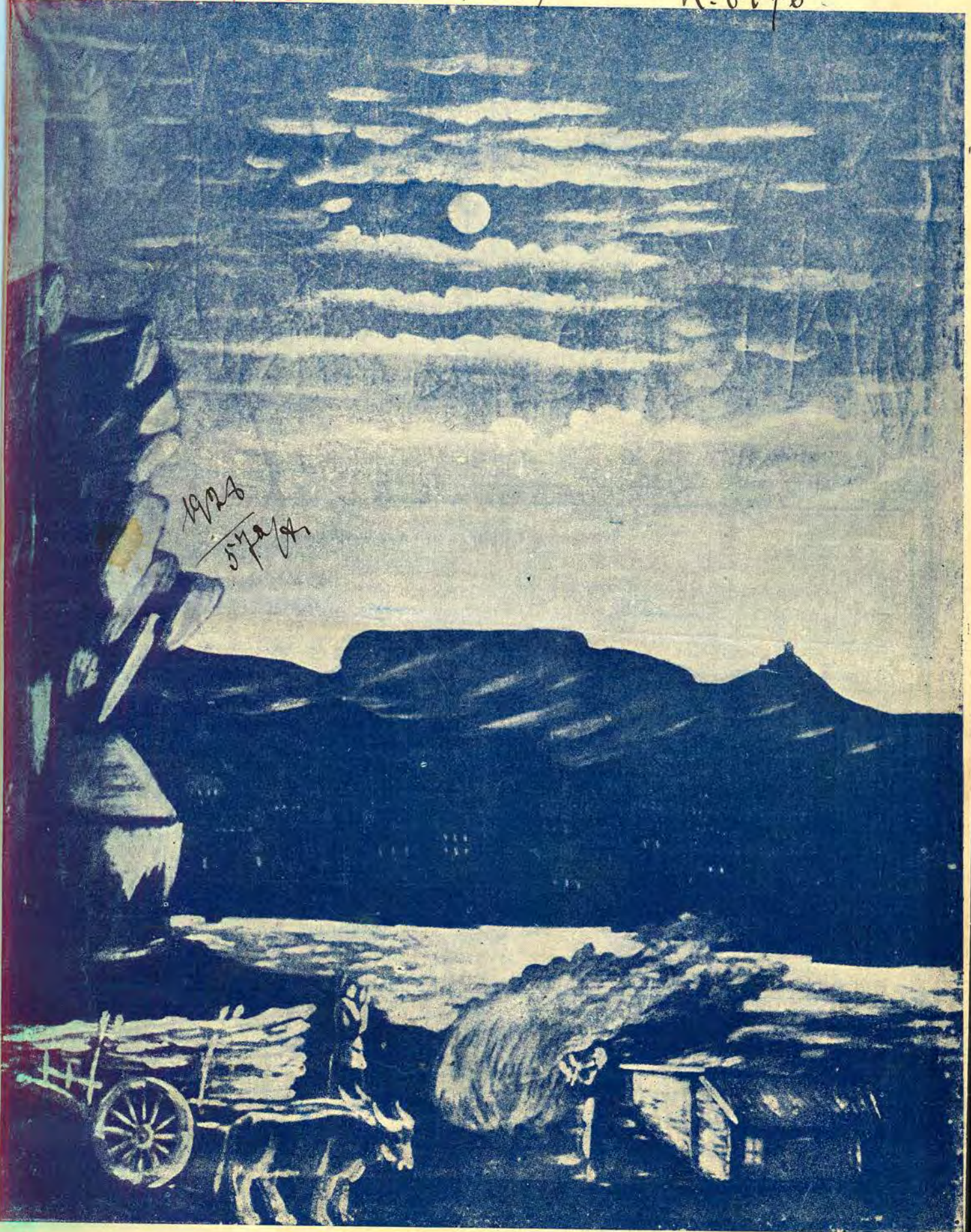

П19045/14-25

1928 р.

К. 6176

1928
572/8

Картина Ніко Піросманішвілі

Арсенальна гора вночі

В = С = Е = М

ГОСУДАРСТВЕННЫМ
КООПЕРАТИВНЫМ И
ЧАСТН. ОРГАНИЗАЦ.

**Запомните, что самые ЛУЧШИЕ
и ДЕШЕВЫЕ ЗЕРКАЛА**

имеются на вновь открытой государ-
ственной зеркальной фабрике

„Красный зеркальщик“

при Харьковском Комборьбезе

Адрес: Дмитриевская 29, телефон 46-51

1-я В ХАРЬКОВЕ СПЕЦИАЛЬНАЯ
ЛАБОРАТОРИЯ

„ДИЕТИЧЕСКОЕ ПИТАНИЕ“

Натуральные, лечебные, очи-
щенные и профильтрованные

ПИВНЫЕ ДРОЖЖИ

ЕЖЕДНЕВНО СВЕЖИЕ
(жидкие и в таблетках)

Вернейшее средство от малокровия,
фурункулеза, чирей, прыщей, нарывов,
худосочия, неврастении, кишечных и др.
заболеваний. Признано лучшими про-
фессорами Ленинградск. клиник и больниц.

— Стпускаются —

по рецептам и без рецепта врача.
Харьков, ул. Свердлова, (б. Екатерино-
славская) № 19. Инородным высыл.
в таблетках не менее 12 трубок при
зататке в 2 рубля.

Сергиевская пл. (бывш. пом. перед музея)

СЕГОДНЯ и ЕЖЕДНЕВНО

с 10 часов утра до 11 часов вечера

ОТКРЫТА НАУЧНО-ПОКАЗАТЕЛЬНАЯ ПЕРЕДВИЖНАЯ ЗООВЫСТАВКА „ЖИВЫХ ЗВЕРЕЙ“

Гамбургского Зоологического Сада.

Масса животных, птиц, Слон, Зебра, Ламма, Лев, Леопард, Пеликан, белый
полярный медведь, Губач, Гиммалайский медведь, Чорт, Малайский медведь, Туканы,
Персеиды, Гоко, Кенгуру, Дикообразы, Ен уты, Рокоеды, Казуар, Страус, Олень, Крокодилы, Алягаторы, Змеи, Удавы, Бра-
зильские фазаны, Пекари, Паки, Агуты, Каибары—Водяная Свинья, Американ. Сип, Кузницы, Броненосцы, Лемуры, Маки.
Масса обезьян. разн. пор. Множество попугаев. А так-же масса зверей и птиц Европы, Америки, Азии, Африки и Австралии.

Экскурсии допускаются по отношениям экскурсбюро при Наробрэзе (Университетская Горка).

На самое короткое время в гор. Харькове.

КОРМЛЕНИЕ ЗВЕРЕЙ АККУРАТНО В 8 ЧАСОВ ВЕЧЕРА

Ответственный рукооидитель Л. Г. ИВАНОВ.

ВНИМАНИЮ

ДОМАШНИХ ХОЗЯЕК, ЛЕЧЕБНЫХ и ПРАЧЕШНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ!!!

Выпускаемый гострестом Харгоскомбинат

СТИРАЛЬНЫЙ МЫЛЬНЫЙ ЩЕЛОК „ЭКОНОМИЯ“ (б. УКРАИНКА)

содержащий обильное количество жиров

ЦЕЛИКОМ ЗАМЕНЯЕТ МЫЛО и ЩЕЛОК, сохраняет белье и придает ему исклю-
чительную белизну при незначительной затрате труда и времени. Для удобства лечеб-
ных заведений, прачечных и яслей трестом выпущен указанный МЫЛЬНЫЙ щелок
в 4 кил. пачках по 30 коп. за килограмм.

Высокое качество настоящего мыльного щелока подтверждено многочисленными
анализами институты им. Карпова в Москве прикладной химии и товароиспытательной
станции Харьковского Технологического Института.

При точном соблюдении способа стирки, указанного на

:: :: коробках, получите исключительный эффект :: ::
ХАРГОСХИМКОМБИНАТ.

Цена
санжмена
400 грамм 17 коп.

ТРЕБУЙТЕ
ВО ВСЕХ МАГАЗИНАХ
ЦРК и ТПО

Остерегайтесь
подделок!

Цена
санжмена
250 грамм 11 коп.

ТРЕБУЙТЕ
ВО ВСЕХ
МАГАЗИНАХ
АПТЕКАХ и МАГАЗИ-
НАХ САНИТАРИИ и ГИГИЕНЫ

Обращайте внима-
ние на нашу
марку!

ІН ВИДАННЯ ІV

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

№ 14
1-20 квітня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ВІТАЄМО ВЕЛИКОГО ПРОЛЕТАРСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА

МАКСИМ ГОРЬКИЙ

26/III—1862 р.—26/III—1928 р.

ДВА ЖУРНАЛІСТИ І ОДНА АЙША

Розділ 1—матримоніальний

Спочатку про двох журналістів... і навіть про трьох. Власне кажучи, розпочати треба саме з третього, хоч тепер він майже вже не журналіст, а завідує чимсь на зразок насінництва в міністерстві хліборобства. Журналізм, як то кажуть, веде до всього. Привів він і Махмуд-бея до насінництва з одного боку і до одруження з Жанною-Маргаритою Рене-Везуль—з другого. Як усі дивні речі на білому світі, так і це дивне одруження сталося дуже просто. Махмуд-бей вчився в Франції, мабуть, насінництва, взагалі чогось сільсько-господарського і дописував до костантинопільських газет. А Жанна Везуль була дочка своєї матери. Мати тримала мебльовані кімнати, винаймаючи їх виключно нежонатим і переважно чужинцям. Після великих міжнародних ускладнень, де брали участь представники Швеції, Сполучених Штатів, Мексики і навіть Японії, гегемонію зумів відвоювати Махмуд-бей.

Махмуд-бей був чесний чоловік і дотримав усіх обіцянок, що їх одну за одною зуміла дістати від нього перед остаточною здачею обачна Жанна. В результаті виконання обіцянок Махмуд-бей, приїхавши до Ангори, кинув таку несолидну справу, як журналістика, та взяв на себе міцну й серйозну службу в насінництві. Незабаром купив він на окраїні міста в районі нової залізниці земельний участок. За два місяці вигідно продав, за винятком невеличкого садка, а ще за кілька місяців у садку виріс двохповерховий біленький будиночок з зеленими віконницями, з червоним черепичним дахом, з балконами. Точнісінько такий самий будиночок, як Жанна мріяла мати в своєму рідному місті.

Щиро дотримуючи матірних традицій влаштувала Жанна нижній поверх так, щоб можна було винаймати кімнати. Журналізм—не кепська річ, коли користують його на те, щоб підшукати гарних пожитків. Жанна дала відповідний напрямок турботам Махмуд-бея і незабаром у нижньому поверсі з'явилися два пожитки.

Розділ II—політичний

Були це як раз два перших журналісти. Посамперед оселився в білому будиночку Гастон де-Шатоден, кореспондент „Матен“. Жовчний і оприскливий пузан, приналежний європейським ватер-клозетом і французькою кухнею. Велике розчарування приніс він мадам Махмуд-бей. Коли вона радісно зустріла його, як свого земляка, понурий журналіст заявив їй, що він має намір вивчитися якомога швидше говорити по-турецькому і через те не бажає говорити по-французькому. Роль цього пожитка в родинному господарстві Жанни обмежилася тим, що він подав їй записку, де було перичислено ті страви, що їх він їсть, і ті, що він любить.

За спільним столом він або мовчав, або тикав пучною на якийсь предмет і питав Махмуд-бея: „Як це зветься по турецькому?“

Незабаром на сцену з'явився й третій журналіст. завдав Жанні нової скорботи. Це був німець,—Курт Едлінг кореспондент кількох німецьких і австрійських газет. З погляду журналістики—особа збірна, а з призначення—душа товариша.

Не уступаючи будовою своєму французькому сусідові, Едлінг був легкий на ногу й на руку. Він зразу ж зробив спробу ввійти в дружні, а навіть інтимні стосунки з хазяйкою, але зараз же його поставлено було на місце, хоч і без завороти. Мамині заповіті!

Тут треба зробити де яке політичне, а навіть історичне відхилення. Діло було в 1924 році, коли світова війна вже скінчилася, але в Туреччині ширі французи (в її таке роду) не переставали дивитись на німців, як на небезпечних бошів, що їх треба ізолювати. Гастон де-Шатоден, дістаючи плату і гонорар з каси „Матен“, уважав за свій обов'язок держуватись поглядів своєї редакції. Довідавшись, що в його сілстві з'явився Курт Едлінг, він прийшов до Жанни і поставив ультиматум: „Або бош, або я“. Жанна заплакала і поклялась на деспотизм Махмуд-бея. Та й справді, Махмуд-бей обідом виявив себе як східний деспот. Він заявив французам, що Туреччинна підтримує дружні зносини з Німеччиною і раз те він не дозволяє дружині відмовити німецькому жильцеві.

Одинока річ, що він міг зробити, це—не запрошувати німця об'їдати за спільним столом. Гастон де-Шатоден залишився з одного боку патріотизм, з другого боку гарне покання, ватер-клозет і французький стіл. Погодилися на те, що веранду в нижньому поверсі, спільну для обидвох пожитків, буде перегороджено. І таким способом француз здохав зносин з бошем.

Перед обідом, коли Махмуд-бей повернувся з міністерства між ним і дружиною відбулася така коротенька розмова:

— Махмуде, у нас велика непримність. Шатоден не мешкати поруч німця і загрожує виїхати. Це був би адже він платить зі столом 200 лір на місяць.

Махмуд-бей прихильно глянув у вічі дружині і сказав:

— Що ж робити? Доведеться відмовити Едлінгові.

— Що ти, як можна, адже він платить без обіду 150 лір. Обідати він відмовляється, каже, що йому далеко ходити з міста.

Махмуд-бей ще прихильніше глянув дружині в вічі і мовив:

ПОДОРОЖ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ НА КРИВОРІЗЖЯ

Ліворуч—А. Шмігельський, Л. Первомайський, представник ВЦК гірників І. Паньківський, Остап Вишня, В. Сосюра, І. Микитенко

мовив:
— Та
тоді? Від
ти францу
Жанна
дарувала
вікові по
що його к
не будем
визначува
— Я н
все влаш
ла. Я ске
Шатоден
що ти не
ден відмо
німцеві. Ту
йому й с
за обі
Він не в
Він зана
любить х
ну карт
та беф-б
А вже щ
цибульно
пи...
Махт
бей подив
дружини
вічі не я
прихильно
й захопле
спробує
стерти п
з її щічок

Розділ III—легковажний: історія і звичаї Айші

Що-дня, рівно о 10 год. вранці, на нижній веранді відбулася однакова сцена, Перший виходив на свою половину веранди Курт Едлінг. Він заглядав через перегородку пів людського росту заввишки, що відмежовувала його частину веранди від французької половини, осміхався і пересував стільця так, щоб сісти обличчям до сусіда. За кілька хвилин на французькій половині з'явився Шатоден, Курт Едлінг увічливо вклонявся і говорив ламаною французькою мовою:

— Як здоров'я, сусідо?

Шатоден, блиснувши очима, бурчав щось собі під носом і пересував стільця так, щоб сісти плечима до німецької половини. І сідав виявляючи всіма складками своєї товстої потилиці протест і призирство.

Незабаром Айша приносила каву.

Хоч ми й не описували краси природи, а навіть краси мадам Махмуд-бей, про те не можемо ми омити опису краси Айші. Ця краса мав таку важливу роллю в дальших подіях, що навіть наше оповідання можна було б назвати: „Горе їй від Айшиної краси“. Але така назва була б дуже складна.

Отже, Айші було тоді 13½ років. Чи з цієї причини, чи може з якої іншої, на неї з однаковим задоволенням кидали оком і Гастон де-Шатоден і Курт Едлінг і де-які інші представники чоловічої статі.

Не зважаючи на свої молоді літа, Айша зуміла вже на ділі довести свою привабливість. Вона була вже втретє заміжня. Перший її чоловік—поважний булочник—звабив її на своє ліжко, ідучи за заповітями царя Давида, що його, як відомо, шанують і мусульмане. Було йому понад 60 років і Айша мала зогрівати йому кров. Одного чудового дня зогріла вона його кров так, що він її дуже хутко повернув батькові, а разом вигнав і найкращого майстра зі своїх пекарів. Опустимо завісу над цим прикритим епізодом. Дванадцятилітня Айша виїхала від свого першого чоловіка з любов'ю до гарячих булочок та й взагалі. Друге її одруження було не краще, зате ще коротше. Навіть двох місяців не пробула вона другою дружиною у ста (майстра) Ісмета, бляхаря, що мав власну робітню на Кююн-базарі.

Плескати не станемо. Опустимо другу завісу над другою прикритою пригодою.

Третій чоловік Айші був теж шанований чоловік, — бехчі (нічний сторож) Гуссейн, що свої громадські обов'язки поєднував зі службою у Махмуд-бей на посаді садівника. Це був...

А втім про Гуссейна пізніше, спочатку про Айшу.

За третім чоловіком Айша сформувалась і фізично і духовно. З фізичного боку це було щось привидного для всіх п'ятих почувань. Так, принаймні, говорив їй Курт Едлінг, твердо переконаний, що це справжнісінький східний комплімент. Він говорив, що на Айшу приємно дивитися, що її приємно слухати, що до неї приємно торкатися, а навіть пробувати на смак і нюхати. Айша сміялась і не заперечувала.

Невеличкого зросту, Айша була така струнка, що здавалась майже високою. Ручки й ніжки її були маленькі й пухляккі. Легка й могорна, була вона одночасно повна всюди, де це належить, а крім того, мала кругленьке смугляво-біде обличчя в великими чорними очима. Коли очі справді—дзеркало душі, то треба гадати, що Айшина душа була переважно пус-

тоглива. Її пригоди аж ніяк не вплинули на цю основну властивість її душі. Зранку до вечора вона сміхом заливалася, коли не співала. А співала вона лише одну пісеньку з тягучим приспівом „дурна-ан, дурна-ан“. Це була пісня про красуню, що сидить цілий день під вікном, пудриться й переморгується з прохожими. Як ідеал життя, це цілком відповідало невибагливим вимогам Айші.

Одягалась Айша в перелицьовані старі батистові вбрання,

хазяйчині подарунки, носила мережаний фартушок і великі золоті дуті сережки в ушах, що звисали до самої шийки. Шийка була смуглява, а коли Айша сміялась, то в її горлянді немов кулька нерекочувалась.

Отже, на нижній веранді з'явилась Айша з кавою. Коли вона приходила спочатку на німецьку половину, француз трохи повертався на стільці, червонів і навскоки очима стежив, що робить проклягущий бош. А проклятий бош розмовляв з Айшою по-турецькому і по-європейському. По-турецькому словами, а по-європейському руками. Він побатьківському гладив Айшу по голівці, поліскував по щічках, а то й

ушипне. Айша не комезилась і сміх її сріблом бренив. Тут француз не витримував і бурчав:

— Кави!

Айша тоді до нього. Шатоден виявляв свою ласку мовчки. Він простягав Айші портсигар, і Айша зі сміхом дзвінким брала цигарку. Сірника Шатоден не запалював, а наближав до Айші свою бичачу голову і давав їй запалювати від своєї цигарки, не випускаючи її з рота. При цьому крутив очима і виразно сопів.

Розділ IV—Житловий

Чи бувають брови густіші за вуса? Бувають. Приклад—бехчі Гуссейн з того дня, як недобра доля підштовхнула Айшу перейти йому якийсь рано вранці дорогу. На штиб ангорських чепурин Гуссейн підстриг свої пишні анатолійські вуса по-американському, а брови залишилися широкі мов пучка і рувисті мов бур'ян. Йому було вже під'ядесят. На війні поранено його в легені. Був хорий на сулоту, лютий і закоханий.

У Гуссейна водилися гроші. Як йому пощастило назбирати цих три сотні лір, знав хіба тільки його шунок. Цілу сотню лір віддав він за Айшу старому Юсуфві, чинбареві з Джебеджі, винуватцеві її легковажних днів. Цілих 20 лір проїли на веселі. Цього місяця купував Гуссейн Айші чи черевички, чи панчішки, чи навіть золоті сережки. І що довше жив він з нею, то дужче її любив. А що дужча любив, то більше хмурився. Бо дві Айшині розлуки важким каменем лежали на його ревнивому серці. Влітку ще нічого. Літня ніч коротенька. Він ішов вартувати свій далекий квартал, коли Айша давно вже мала в молодому сні. А він знав, що коли вона розсіпиться, то гріх їй не милий. І вертався він хутко, рано-ранесенько, коли ще Айші не встигли покинути її останні сни.

Але надійшла осінь. Довгі осінні вечори. Довге вартування. Замислався Гуссейн, задумався, добру думку знайшов.

Пристосовуючи свій будинок на європейський лад, Жанна Махмуд-бей-ханум розв'язала питання про помешкання для наймички по-турецькому себ-то ніяк. Ніякого помешкання для наймички в будинкові не було. І Гуссейн мешкав у саду в кам'яній повітці, де складено було дрова, де кури ночували.

НОВИЙ УРАЛ

„Рус-фото“

Загальний вигляд м. Златоуста

Якось увечорі вже пізно в осени Курт Едлінг вийшов у сад погуляти. Звичайно вертав він до дому аж у ночі, як зачиняли одинокий в місті європейський ресторан, де він за кухлем доброго пива збирав матеріали для своїх газет, але сьогодні він випадково вернувся вчасно. Самітність буда йому важна. Тому ноги самі вивесли його в сад і понесли до Айшиної повітки. Був він там якось влітку. Айша сміялась і все було якось мило і чудесно.. Та осоружний Шатоден немов зачув небезпеку і з'явився в саду. Підійшов Едлінг до повітки і— диво. На дверях висів дебелий трьохфунтовий замок. Прислухався. Тихо. Обійшов повітку. Підійшов до задньої стіни, де під самим дахом видно було самотнє малесеньке віконце. Темно. Гукнув боязко:

— Айша, геть буряй! (Виходь сюди).

Відповіді не було. Кинув камінчик у віконце і розбудив Айшу. Камінчик потрапив як-раз на її постелю, примошену між стіною і дровами, і зачепив її по голові. Айша крикнула, а далі пішли пояснення. Виявилось, що Гуссейн вже з місяць замикає її що-вечора на замок. Айша зовсім не обурювалась, бо бачила в цьому законне право чоловіка й привидів, а навіть потрібний запобіжний захід до охорони сімейного щастя.

Але Курт Едлінг обурився до глибини душі. Забувши навіть про пізню годину та про відсутність дипломатичних знань між ним і Шатоденом, звернувся до нього. Француз так здивувала ця несподівана візита, що він навіть не застібнув піжами. Він витріщав на Едлінга очі і лише з того, як бурхливо підіймалися його голі товсті груди та як хиталося вивалене пузо, було видно, що він задихається від гніву. А коли Едлінг розповів йому, в чому річ, в ньому закипіла кровлицарів-предків, що торгували в Батіньюлі горюдиною та яйцями. Забувши за політичне розходження, обидва журналісти подались до Махмуд-бея висловити свій протест проти варварської поведінки Гуссейна з молодю Айшею.

Махмуд-бей прихильно глянув у вічі Жанни і сказав:

— Що ж робити?

Жанна якось несподівано холодно, як на європейку, поставилася до турецького звірства і сказала, що на її думку, Гуссейн може й має деяку слушність, але що в повітці можна поставити залізну пічку.

Почали сперечатися. Кінець кінцем журналісти, один перед одним великодушніший, запропонували виділити частину коридору між їхніми квартирами і поселити там Гуссейна з Айшею.

Другого дня почалися переговори між Жанною та Гуссейном. Гуссейн стояв на своєму, він не хотів прийняти люб'язного запрошення. Жанна, пам'ятаючи заповіді своєї матери— догоджувати солідним пожилцям, поставила на своєму, переселення відбулося. В кінці коридору з'явилася рожева завіса, за якою з'явилася дерев'яне ліжко, що його купив Гуссейн, а в кімнатах завелися блощиці. Але обидва журналісти не скаржилися на блощиць: вони розуміли, що з блощицями нерозривний має зв'язок присутність Айші, а коли б хазяйці хоч одно слово сказати за блощиць, то це зразу зліквідує і блощиць і Айшу.

В життєвому побуті Курта Едлінга настала переміна. Так само, як його французький колега, залюбки сидів він дома. Виходили вони з дому одночасно, а вертались хоч і не одночасно, за те незабаром один за сдним. До того ж, обидва вони дуже спішили і приходили задихані. Айша тепер з ранку до

вечора гризла оріхи, смітила помаранчовими шкурками, а обидва суперники крутилися коло неї і залицялися мов півники. Гуссейн хмурився, а Айша цвіла, співаючи своєї незмінної пісеньки про пудрену красуню і спокушаючи пожилців.

Розділ V—Трагічний з участю поліції

Тепер, як і годиться в усякому сенсаційному оповіданні, на сцену виступає поліція. З того дня, як у Махмуд-бея замешкали чужинці, на лужку проти білого будинку розпочалися спішні будівельні роботи. За 48 годин виросла крихка хатина, а ще за день у хатині з'явилися два поліціанти. Махмуд-бей пояснив чужинцям, що дбайлива поліція організувала тут пост, щоб оберігати їх від усяких можливих випадків. Обидвом це підлещувало і невитримали вони, щоб не написати відповідних кореспонденцій.

Поліціанти козирали і французові і німцєві, а ці й собі привітно віталися з представниками влади.

... Звідси розпочинається драма. Одної ночі Курт Едлінг спав глибоким сном. На протилежному боці нижнього поверху так само глибоко спав Шатоден. Курт Едлінг спав у білій піжамі з блакитними смужками, Шатоден— у блакитній піжамі з білими смужками. Один—німець—хрпів з присвистом, другий—француз—з клекотом і туркотливим бурчанням. Як бачите, характер людей видно навіть у вісні.

А між ними—географічно—спочивала Айша. З рожевою завісою На дерев'яному ліжку.

Так, приймай мні, гадала.

Куртові Едлінгові сниться сон. Стоїть він наче то в шеревіт славного 173 полк ландвера, а капітан фон-Воле кричить йому:

— Підбері череві!

Курт Едлінг намагається підбоати череві, але це ніяк не виходить, бо як йому підобрати те череві, коли на ньому нема пояса, і він навіть не в формі а в білій піжамі блакитними смужками. Курт Едлінг обливається холодним потом, капітан фон-Воле стукає йому пальцем по чолі і кричить:

— Під арешт цю безсоромну товсту малпу!

Курт Едлінг з переляку прокидається і чує, що в віконці хтось тихо, але вперто стукає.

Він підскакує, поправляє піжаму, підходить до віконця і бачить поліціанта, що на мигах просить його відчинити вікно. Курт Едлінг відчиняє й вистромлює голову в холодну сирмяку. Поліціант говорить пошепки... Журналіст, нарешті зрозумів, що цей просить його випустити в будинок, бо туди заліз якийсь турок через віконце. З дальшої розмови Едлінг довідується, що поліціанти мають підозріння на Айшу, як в співчасницю згаданого злодія. Бо вона йому відчинила вікно. У Курта Едлінга тремтять руки, він одягає пальто, йде відчинити двері. В одній руці тримає револьвера, в другій електричного лихтаря. Тихенько прокрадається до дверей і відчиняє. Обидва поліціанти заходять і, світлячи перед собою електричними лихтариками, рушають до рожевої завіси. За завісою швидкий шепіт, рух.

Один поліціант закидає завісу...

Шатоденові теж сниться сон. Який саме, невідомо, але хрпіння його раптом перервалось і він глухо крикнув «свinya». Надзвичайно легко, як на нього, зіскочив він з постелі. Не в

НОВИЙ ТАШКЕНТ

Фото „Pamy“

Базар. Декхани обмірковують політичні справи

трапивши ногам: в патинки, він босоніж і майже бігцем кинувся в коридор з глухим окомом:

— Свиня! Брудний бош, така чудесна дівчина.

Енергійно відчинивши двері до коридору, він побачив, що за рожевою фіранкою блимає світло, а на фіранці як у хінському диктарі потворною велетню провктуються Едлінгова тінь.

З нелюдським ревом Шатоден побіг за фіранку і побачив Едлінга, що схилився над ліжком, де скорчившись клу-

ночком, глухо ридала Айша. Кров батівольських крамарів городини Фурша (вони ж лицарі де-Шатоден) скипіла. Француз учепився в горлянку невисисному бошеві. Курт Едлінг, що ніяк не чекав цього темпераментного нападу, трохи не поточився, але підтримав честь своєї батьківщини і відбив руку французу.

— Що ви! Скажилися?

Але Шатоден уже його не чув. Витріщивши очі і широко роззявивши рота, він дивився на підлогу де рачки лавили обидва поліцаї, витягаючи спід ліжка безперечно чоловічі ноги. Правда, ноги ці були не обути і навіть не одягнені, але вигляд їхній був безумовно чоловічий. Поліцаї так швидко старалися,

що й не помітили несподіванної інтервенції французького імперіалізму. Та й самі суперники забули за свою сутичку, бо події цілком захопили їх.

Після недовгочасної боротьби спід ліжка було витягнуто молодого парубійка, дуже приємної вроди, але в даний момент дуже незграбною зовнішності. Його мужнє тіло, вщерть повне сили й молодого краси, було дуже слабо прикрите сіточкою.

В цю трагічну хвилину товариство, що скучилося за рожевою фіранкою, зросло ще на дві особи. Край фіранки відігнувся: виткнулося одно око та шматок обличчя Махмуд-бея і його рука з важким револьвером. А за його плечей виглядали перелякані чорні очі Жанни. Вмить одіхнувши Махмуд-бея, вискочила якась за завісу Жанна, але побачивши парубійка в сітці, швиденько подалася назад.

Дальшу участь мадам Махмуд-бей брала вже незримо, за те дуже голосно. Звідкись згори, зі сходів, вона без упину верещала:

— Геть, геть з мого будинку!

Роспочався допит. Айша голосила, покращки скидаючи заплаканими, але такими чудовими, такими боязкими, такими благодушними очима на Курта Едлінга, уже готового заступитися за грішницю, коли б не помітив, що такими самісінькими поглядами намагався вона привабити й лицарське серце француза.

Справа вияснилася. Парубійко, виявилось, був місцевий поштар. Він пояснив, що приніс листа, але двері були зачинені тому він постукав у вікно, і йому відчинила якась жінка.

— А далі? — спитав Махмуд-бей.

Хлопець зніяковів. Але раптом запалився і почав:

— Та хіба я один? А Арабаджи Саптар? А..?

Посипались імена й факти. Айша лементувала. Шатоден мугкав, а Курт Едлінг докрито хитає головою.

Після короткої наради Махмуд-бея з поліціантами вирішено пускати поштаря на всі чотири вітри. Почувши такий вирок, поштар звернувся до Айші:

— Що ж, джаним (душа), нічого плакати. Бачиш, усе гаразд, мене пускають. Давай одягу.

Айша дістала спід подушки причандалля свого згубника, сунула його йому і знову зарилася, схлипаючи, в подушки.

Згори як акомпанімент, долітали крики мадам Жанни:

— Геть, геть з мого хати!

Юнак похапцем одягався. Поліціанти доброзичливо усміхалися. Один з них сказав:

— Ну, тепер ходімо!

Розділ VI—Шлюбозрозлучний

В цей час почувся скрип ключа в замку, а потім грюкнули надвірні двері. Айша скрикнула і ще глибше зарилася в подушки.

Курт Едлінг звернувся до Махмуд-бея

— Я сподіваюсь, що ви не допустите, щоб він її бив.

Махмуд-бей знизав плечима.

Фіранка одкинулася і показався Гуссейн.

Всі мовчали. Замовкла навіть мадам Жанна. Вона лише спустилася зі сходів і, затаївши подих, чекала жахливих подій.

Довго мовчав Гуссейн. А потім хрипким голосом сказав:

— Собака!

Поштар застав останні гудзики. Гуссейн побачив його і якось увесь, усім тілом пстягся до нього. Поліціанти рішуче виступили вперед. Старший з них показав Гуссейнові в куток комірчини і сказав:

— Ти сюди!

Гуссейн проїшов у куток.

— А ти йди геть!

Поштар вислизнув і зник.

Хто, коли і як сповістив чинбаря Юсуфа про третій нещасний випадок у молодім житті Айші, лишилося назавжди невідомим. Але батько ввійшов саме в ту хвилину, коли Гуссейн зробив з кутка крок до ліжка і ще раз прохрипів:

— Собака!

Маленький зморщений дідок у засмальцьованій фесці, що зіслала на бік, у витертому рудому піджачку, діловито прощоговався між опасистими тілами Едлінга та Шатодена і верескливо тонким голосом почав засипати лайкою Айшу.

Айша урвала свій плач, скочила навколуюшки і так само верескливо, але ще тоншим голосом відповідала свому батькові зухвало і непочтливо. Гуссейн зробив крок до Махмуд-бея, хотів щось сказати, але глухо закашлявся. Відкашлявшись і виплюнувши криваве харкотіння, він вимовив:

— Махмуд-бею, будь свідком, я зраз буду розводитися.

Юсуф і Айша відрину змовкли. Дідок якось увесь здригнувся і сіпнувся тікати. Гуссейн двома скоками наадігнав його і схопив за полу піджака. Дідок виривався. Піджак тріщав. Гуссейн ричав кризь зуби:

— Брешеш, не втечеш. Будеш другим свідком. *)

— Мені не можна, я батько.

— Брешеш. Будеш. Там розберуть.

Гуссейн потяг Юсуфа, що пручався, до ліжка і тричі виголосив формулу розлуки.

— Ти мені не дружина, іди! — сказав він.

Поки Гуссейн ловив тестя, Айша, важко дихаючи, викрикувала то благання, то лайку.

Вислухавши формулу розлуки, вона відразу заспокоїлася і звернулася до батька.

— Ну, ходім додому!

Старий бурчав, але допомагав їй збирати речі.

Гуссейн наступав на старого, вимагаючи назад свою собою лір. Старий мовчки зав'язував вузол. Гуссейн схопив вузол і сіпнув його. На підлогу посипалися спідниці й пантофельки, подушки й сукні.

*) При розлучі потрібні двоє свідків-мусульман.

БУДІВНИЦТВО СРСР

Фото „Рамат“

Нова Туркестанська Сибірська залізниця

Айша заскиглила, але батько цикнув на неї. Рішуче ступивши по Айшиних сорочках до Гуссейна, він сказав:

— У мене нема сотні лір.

Гуссейн блиснув очима і схопив старого за плече.

— Кинь, поговоримо до пуття! — зупинив його Айшин батько.

Вони відійшли в куток. Старий гаряче зашепотів. Гуссейн скося поглянув на Айшу і виширив зуби.

Махмуд-бей уже зник. Шатоден теж попростував до себе в кімнату.

Курт Едлінг, вибравши момент, посварився Айші пучкою:

— Пустушка!

І зробивши щось подібне до пірвету на своїх товстих, але прудких ногах, пішов досипати перерваний сон.

Розділ VII—звичаєвчительний

На виїзді з Ангори в бік міської дачної місцевості Кічеверен примостилася вуличка, що про неї звичайно мовчать, але одного разу заговорили навіть у меджилісі. Один депутат поставив запитання міністрові охорони здоров'я. „Доки столицю Туреччини ганьбитиме ця клоака гріха?“. Міністр відповів, що клоака гріха, на його думку, потрібна, щоб гріх не розлився по всьому місті. Ми утримаємося від обговорення цього санітарно-морального питання.

Крива вуличка вдень тиха й порожня. Праворуч і ліворуч у подвір'ях удень на простягнутих шворках провітрюється сила товстих ватних ковдр, що служать у Туреччині і за підстилку і за покрив.

Провітрюються подушки, розвіваються на вітрі жіночі сорочки, суknі та панчохи. Ворота щільно замкнено. Але в кожних воротах на височині людського зросту зроблено напівкругле віконце. І в кожне віконце визирає набілене, нарумянене і підведене жіноче обличчя.

Іноколи вулицею пройде заїжджий парубок, у вигантованій куртці і в чорних або синіх шароварах з низькою матнею. Жіночі обличчя пошваляються, вуличкою несуться горлянкові оклики. Юнак проходить, озирюючись праворуч і ліворуч. Нарешті, він робить свій вибір і простує до воріт, що зацікавили його. Жіноче обличчя зникає, з віконця визирає хазяїн або хахазяйка.

Короткочасна бесіда.

Юнак або входить, або відступає перед надсильним тарифом. Увечері вуличка шумить і вирує.

Над ворітми червоним огнем горять лихтарі. Струмком ллється галаслива юрба.

Ворота грюкають.

У дворах журливий спів. Іноді чути бухкання барабана, ллються пронизливі переливи турецької флейти. З обох кінців вулички стоять поліціянти. Їх поставлено не тільки доглядати мешканок вулички від нечистого дотику гуляра. Чужеземців не мусульман у вуличку не впускають. Останній притулок добрих звичаїв старої Туреччини.

Серед жіночого населення вулички більшість невірні жінки, піймані на місці злочину. Цей звичай заступив криваву розвідку, яку в тих часів, як закон став караги її, як звичай не вбивство. Новий час, нові пісні. І до останнього часу невірні жінки потрачали в убогі будинки, щоб забавити ангорської вулички.

Коли ображений чорт, ловик відсилав невірну жінку батькам, а батьки відмовляються її прийняти, ху поліція бачить у ній погнурнуцію добрих звичаїв.

Бувають випадки, коли господар одного з двох вулички і зацікавлені особи складають безпосередню угоду, що приєднує одну справу.

Так одного дня і Айша визирнула з напівкруглого віконця замкнених воріт.

Гуссейн одержав від чинбарю Юсуфа свої сто лір.

Розділ VIII—несподіваний

Ангора місто невелике, і звістки там, особливо скандальні,

поширюються хутко й широко. Мадам Жанна перша відзналася про нове місце перебування Айші. Вона не забула кольнути своїх пожилих, сказавши їм:

— Ось бачите, яка ваша улюбленка. А ви ще не заступалися за неї, навіть після цієї жахливої історії.

Обидва змовкли.

... Коли Курт Едлінг пізно увечері підійшов до входу в вуличку, що вже кипіла народом і горіла червоними лихтарями, поліціянт пропустив був його, бо він, подібно до багатьох німців в Ангорі, новий феску. Але, поглянувши на його обличчя, відразу прозрів і ввічливо пояснив, що європейцям тут проходити незручно. В бо тут бувають скандальні і тому він дуже просить не бієти пройти іншим шляхом.

Курт Едлінг подякував за вказані шляхи і повернувся назад. Не встиг він зробити двох кроків, як мало не наткнувся в сутіках на Шатодена, що простував по під муром у напрямкові до вулички. — Добридень, дорогий сусідо! — сказав Курт Едлінг. — Ви туди, а я звідти. Поспішіть. Шатоден глухо кешлянув і круто повернувся праворуч — на шлях, що веде до Кічеверен.

ПІДГОТОВКА ДО ВЕСНЯНОГО ЗАСІВУ

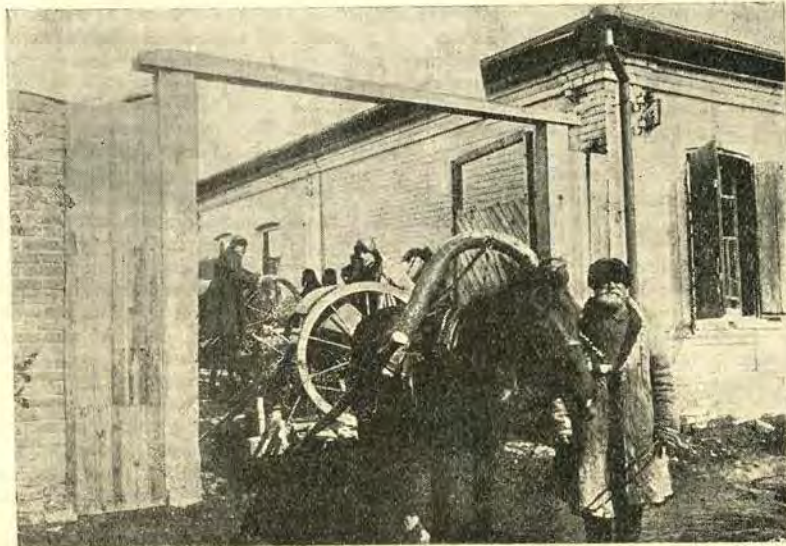
Фото „Рабіс“

На складі Сільського Господаря

ПІДГОТОВКА ДО ВЕСНЯНОГО ЗАСІВУ

Фото „Рабіс“

Селяне везуть ві складу Сільського Господаря сільськогоспод. приладдя

Максим Горький

РЬКИЙ—„письменник“ з біографією. Його дитинство, доп'ятий вік і молодість—ця нещаслива і на щастя беззрочна пора безконечних стусанів, глузувань, штурханів і інших панорам людської жорстокості, що їх розгорнула д молодим босяком і бурлакою Пешковим—обстанова каїстичної Росії. Ця пора навіки відбилась у місткій конітурі цієї пам'яті, Максим Горький досі ще розгортає сої епопеї передреволюційної Росії. Але як що жорстокі

них спонукань, а для того, щоб вказати на хмари, що збираються над окурівською Росією, щоб привітати їх. „Скоро грянет буря!“,—проспівав він у „Буревестнике“. І освітуючи „безумство храбрых“, проклинаючи сонних пінгвінів міщанства, Горький був захопленим буревістником і провістником наступної пролетарської революції, а в першу чергу її вступу—Революції 1905 р.

Найцікавіше те, що коли революцію 1905 р. було розгромлено на Пресненських барикадах, майже єдиний з революційних письменників, Горький, прямо звертається до пролетарської тематики і під улюлюкання буржуазних інтелігентських критиків, що оповістила тоді „кінєдь Горького“, як художника, пише „Мать“, де увічнив Сормовський завод і його демонстрацію, роботу Нижегородської соціал-демократичної робітничої партії, і класову боротьбу на заводі в п'єсі „Враги“. За те саме в цей період ім'я Горького, чий роман „Мать“ був одночасно нелегальним, з особливим ентузіазмом виголошувало в наших робітничих кварталах, а його нові твори тиражами конкурували з Толстим! Іх з захопленням читали не тільки наші робітники, але вони хутко поширювались і в робітничих бібліотеках Америки та Європи. Саме в цей період Ленін зве Горького „великим представником пролетарського мистецтва“.

В період з 1914 р. Горький повертається до автобіографічних спогадів. Продовжуючи рости як художник, в цих автобіографічних оповіданнях Горький, у відміну від інших автобіографічно настроєних письменників, а ні трохи не суб'єктивний і не егоцентричний. Як що він говорить про себе багато і часто, то найменше він себе ставить у центр уваги своєї і читача. Навпаки, він говорить про себе для того, щоб, користуючись зі своїх спогадів, підвести підсумки передреволюційній добі, відбити капіталістичний уклад окурівської Росії, настрої й переживання численних фізичних і психологічних жертв цього укладу.

Не невиразного „Человека“ (з великої літери) освізує тепер Горький, ні. Він з величезним інтересом вдивляється в численних маленьких чоловічків (з маленької літери) загублених по Росії і змальовує їх з чудовим реалізмом. Горький—автор „Городка Окурова“, автор „Рождения человека“, стоїть на багато ступенів вище за Горького—романтика. Чисто біографічний інтерес вривається в художній твір Горького, але це саме не послабляє, а збільшує їхній художній ефект.

Ось це сполучення великої людини і великого художника в його творах утворює подвійний ореол поваги до Максима Горького. За те Горький—публіцист далеко слабший за художника, а в тім він у цім і сам признавався часто. „Я плохой марксист“,—каже він в статті про Леніна. Часті дрібнобуржуазні ухили в публіцистичних виступах Горького пояснювались, певна річ, тим, що він виварювався в ремісничому та в люмпен-пролетарському оточенні, а не казані індустріального пролетаріату. Ось чому на великих історичних поворотах він міг відставати від пролетарського авангарду, хоч незабаром і надганяв його.

А. Лейтес

Максим Горький Работа худ. Маневича (Капрі, 1910 р.)

Человек—это звучит гордо
ні, ані б такий афоризм про
а ухаті інтелігента або світа
шавітальні, ми б поморщи
де-ма б сказали: як це пиш
на вно!

Але цей афоризм пролунав
мудрий ночліжці, на глибока
дні громадсько болюта,
де виголошує Сатін, що спився
тільки втратив людський образ,
її, не морщились, ми лише
звано й пильно вдивлялися
інт х людей, що кожний жест
до кував нам про те, що „чело
же в ту добу брєнів дуже
ла де сумно.

Уччі, бадьорі, горді афориз
увіркування в устах люмпен
етарів, людей—дна, людей
рі, іміті—з цього почало зна
ая-тво з Горьким його перших
чця ів.

Цей ранній період творчої діяльності Горького, „босяць-
період його художньої діяльності, утворив йому гучну
но. В цій фазі своєї діяльності Горький був ще чистим ро
ним й індивідуалістом. На лахміття Горьківських босяків
не звертав вузько-побутової уваги. Воно майорило, це
тільки як яскраві прапори напередодні свята (а це був пере
1905 р. і революційна інтелігенція була в передвєтко
настрої) і притягало читачів до себе в далеко більшій
ніж сумні сурдуги короткозорих інтелігентських белетри
Челаського настрою. Горький досі був романтиком. У
що допїру виїшов з низів, одне порівняння: вгору.
ай, Максим, смотришь в небо“—каже в нього босяк Конова
і ця фраза особливо захоплювала в свій час не лише
су, а й світову критику. Не дарма тонкий і знаменитий
дуцький критик Мельхіор де-Вогіє так захоплювався нею.
в таким, поглядом, звернутим до неба, виїшов Горький
тературну арену і його романтичні казки та співучі леген
звняла сонноту чехівської Росії. Але Горький дивився
бо-не в пасивно-романтичних, а тим більше не з містич-

Ніко Піросманішвілі

Ніко Піросманішвілі

Майже неможливо було за передреволюційної доби талантові з народніх низів пробитися до визнання і слави, тяжко було такому талантові добитися умов, що в них могли б вільно розквітнути всі його здібності й хист.

Ще тяжче було зійти паросткам молодого національного мистецтва раніше пригноблених народностей колишньої Російської Імперії.

Одним з рідких художників-самородків, що, не зважаючи на цей гніт, не зважаючи на безліч перешкод, крізь усе життя пронесли, не розплеснувши, повну чашу свого творчого горіння, був Ніко Піросманішвілі - грузинський художник-самоучка.

Навколо особи цього художника, що вмер буквально з голоду в 1918 р., так і не дочекавшись визнання і людських

умов праці, вже тепер сплітаються народні легенди.

Піросманішвілі виїшов з народніх низів. Він був сином грузинського селянина-садівника і пройшов увесь свій життєвий шлях блуканням, майже ніколи не мавши притулку, щедро розсіпав зразки своєї радісної творчості по народніх духань чайних, де раніше лише й цінили його картини.

Відомості про життя Піросманішвілі зібрали художник Ле-Дантю та брати Зданевичі, що вперше звернули на художника увагу і багато праці поклали на збирання його картин та вияснення його біографії.

Відомо, що Ніко Піросманішвілі народився в 1866 в Кахетії в селі Мірзаані. Рано ставши сиротою, Ніко ховувався в Тифлісі у місцевого мешканця Калантара вперше й узявся до малярства.

Потім він 8 років служив на залізниці за кондуктора. Коли хвороба примусила Ніко кинути службу, він відкочував у Тифлісі молочарню і одночасно малював картини, даруючи їх знайомим.

Коли ання до французьки — балерини вар'єте — „актриси Маргарити“, змалюваної на багатьох його картинах, руйнує Піросманішвілі і з того часу починається бідне життя художника.

З чомоданом, де на кришці було намальовано чоловіка в циліндрі, переходить Ніко Піросманішвілі духана до духану, скрізь за обід і вино расплачує своїми картинками.

Сам Ніко розповідав про умови своєї роботи: „Краще замовлення було від начальника Бакинської лінійної станції Кініані: заплатив 30 крб., іноді платили машиністи і в молочарнях, а взагалі працюю за їжу“.

Як ставилися наївні духанщики до його мистецтва найкраще характеризують слова одного з них, що відналежну йому картину Піросманішвілі на виставку: „Кричати буде на вашій виставці“, — говорив він — „Там змалювано одного князя, що здібний за обідом випити відро вина“.

К. Зданевич розповідає зі слів Ніко Піросманішвілі: „Ось ця картина — намальовано зайця. Для чого зайця? Кому потрібен? — Але прохали: „Намалюй для мене шанування“. Малюю, щоб не сваритися“.

„Тут не можна добре працювати“, — говорив він чимось „Пити примушують“.

І все ж лише в оповіданнях друзів духанщиків зрігся скорботний образ цієї цікавої людини і самотнього художника ентузіаста:

„Нікола був дуже чесний чоловік, бездомний, кволий, бідний. Часто доводилося частувати бідолахи. Добрий чоловік. Ходив обшарпаний. Дуже любив вірші... І він загадав: коли б наш Нікола був тепер живий, оздобив він цю вибиту стіну і коштувало б мені це дешево. Дуже багато горілки пив бідолаха. Казав, купіть мені фарби, намалюю картину. І справді зробить картину і принесе — розповідає один з духанщиків, що знав його.“

Під кінець життя, очевидно, переповнилося гірко серце цієї простої людини. Созішвілі — другий духанщик так змалює його життя останніх років: „Приходив

Батько й син. Вгорі — дівчина з садів Ортачали (Тифліс)

мене що-дня і сидав сам за стіл, ніхто не бачив його в компанії і частування ні від кого не приймав, звав грузинську літературу, любив Важа Пшавела, сам був поетом і писав вірші, але зошит з ними загубився”.

В 1916 році художника було запрошено на засідання новоутвореного грузинського товариства художників, де він сказав: „Ось, що нам потрібне, братці. Посеред міста, щоб усім було близько, нам треба збудувати великий дерев'яний будинок, де ми могли б збиратися: Купимо великого стола, великий самовар, будемо пити чай, багато пити, говорити про малярство й мистецтво. Вам цього не хочеться, ви про інше говорите“ — додав він сумно...

З того часу Піросманішвілі вже не приходив на зібрання художників.

Трагізмом перейняті й останні дні його життя, що про них розповідає один з його друзів:

„На весні 1918 року Піросманішвілі над вечір увійшов у підвал на Молоканській вулиці № 29, ліг спати на підлогу, а був хворий. Через три дні я випадково зійшов униз і в темряві й холоді побачив Ніко.

„Мені погано, три дні тут лежу і не можу вийти“ — поскаржився Ніко. Його повезли до лікарні, де художник і вмер через півтора дні.

В простодушних оповідачнях духанщиків встає перед нами зворушливий образ цього самотнього художника.

Встає вся непрогляність передреволюційного життя, що не порадувало геніального художника-самородка жадною усмішкою щастя. В рідких документах і свіченнях очевидців з любов'ю зібраних брагами Зданевичами, встає вся моторошна правда життя художника, своїм походженням незаліченого до „обраних світу цього“.

Лише після Жовтневої Революції було звернуто серйозну увагу на картини першого грузинського національного художника-станковиста.

І тепер, коли в радянській Грузії почали збирати роботи Ніко Піросманішвілі, коли було видано присвячену йому пишню ілюстровану монографію і суспільність Радянського Союзу вперше ознайомила на недавній виставці „Мистецтва народів СРСР“, де Ніко Піросманішвілі було відведено почесне місце, ми можемо сміливо сказати, що малярство Ніко Піросманішвілі в царині образотворчого мистецтва — явище європейського масштабу. Піросманішвілі бракує фарб, щоб виявити свою думку і він часто кривими літерами, підписує до картини внизу пояснення

грузинською мовою, іноді даючи й руський переклад надпису.

Соціально викривний ухил одної зі своїх картин він підкреслює надписом: „Миланер без детний і белная с детами“.

Під пейзажем підписує: „Охот на оленя. Заказчик. Михайситашвили. Тур на гор. Выд черно море. Охота на медведи“.

Просманішвілі самоучкою з купленої книжки навчився руської мови і грамоти. Навіть під натюр-мортом він підписує: „Да здравствуйте хлеба-соляного человека“.

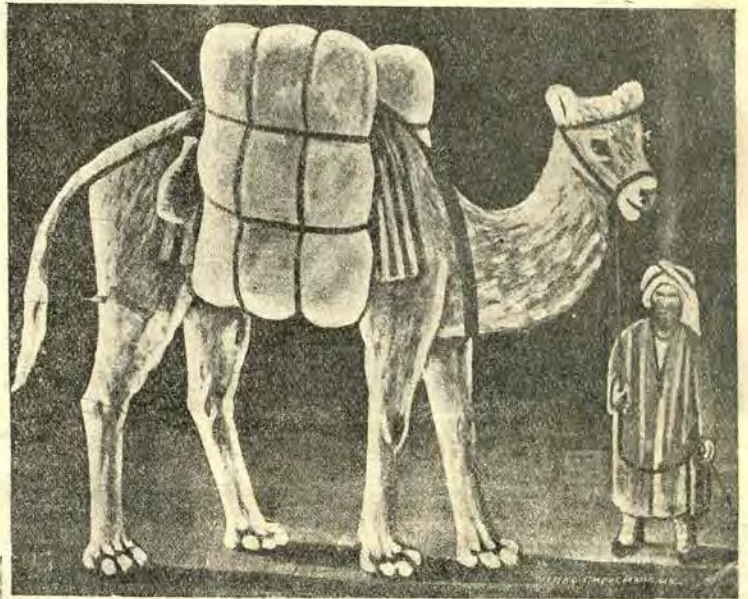
Особливо багато відсвітлив Піросманішвілі в своїх картинах побут сучасної йому Грузії. Він дає типи й сцени з життя всіх верств населення.

Картини його назавжди лишаться не тільки високими зразками малярства, а й яскравим дзеркалом свого часу.

Значіння творчості Піросманішвілі для молодого грузинського мистецтва незмірно велике. Вже тепер ціла низка грузинських художників вважає його за свого вчителя.

10 років минуло з дня смерті Ніко Піросманішвілі. Учні художника любовно збирають його твори, щоб оздоблювати ними нову „Національну Галерею“ Грузії.

А. Альф

Картини Ніко Піросманішвілі. Верблюд

Хлопчик везе дрова на базар ослом

Бенкет трьох князів на поляні

КОЛОНИЯ

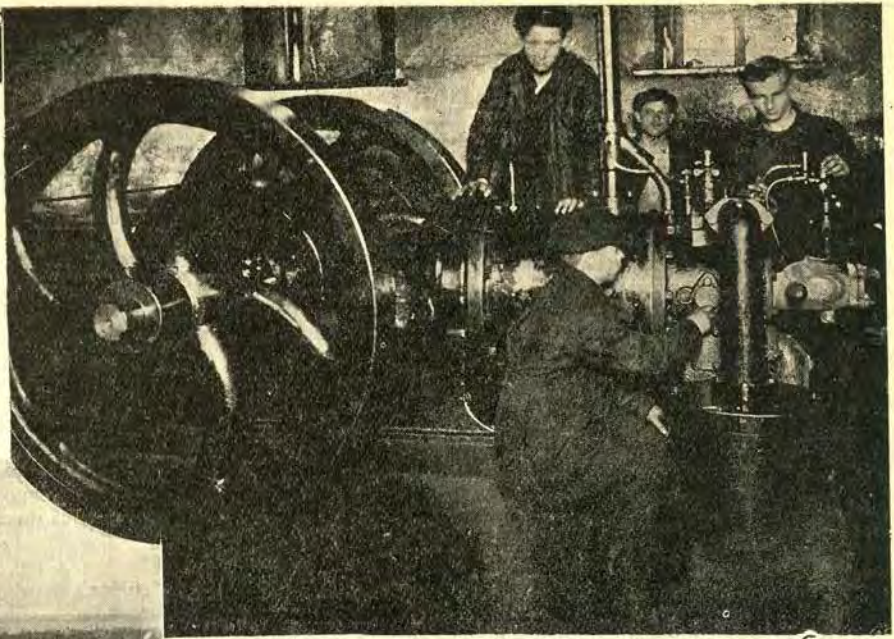
ім. М. Горького

Нарис Ст. Бразуля

ЩЕ ЗДАЛЕКА ви бачите стару облуплену дзвіницю.

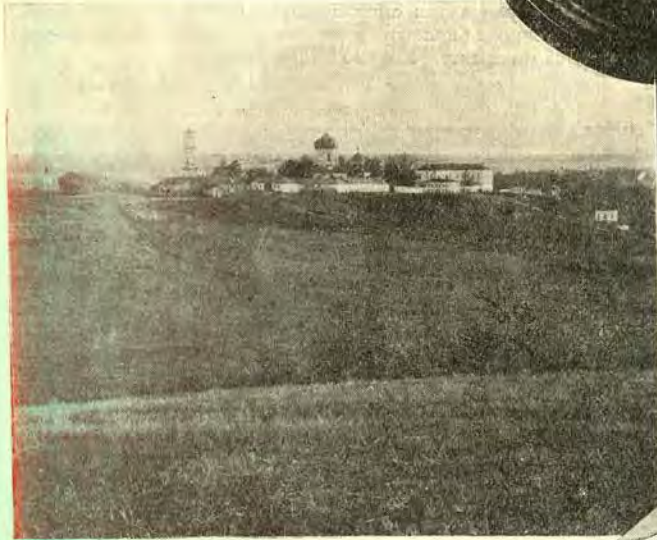
„Оце наша колонія, там на горі...—говорить молодий візниця—„горьковець“. Ми бачимо селянські хати росташовані в долині, переїзджемо якийсь старий місток піднімаємося вгору.

„І водрузім Красное Знамя над землею“... Це напис на старій монастирській брамі. По

Електростанція колонії ім. Горького

Стару колишню церкву перероблено на клуб. У кутку міститься бібліотека, що складається з 3.500 примірників книжок. Порядком зразковий. В момент бібліотекар дістає нам бажану книжку. На стіні великі портрети вождів революції, плакати, картини. Найпочесніше місце займають портрети В. І. Леніна і М. Горького.

Загальний вигляд колонії

той бік її другий напис: „Есть“. Це коротке, просте та міцне „єсть“ дає одразу якийсь тон бадьорого настрою, що одразу відчуваєте, коли зустрічаєтеся з мешканцями колонії імені Горького, колишніми безпритульними. В одну мить нас оточують мов горобці, малі хлопці—горьківці.

Привітання, запрошення запитання спляться.

— От, обсіли „пацани“! Дайте вийти людям, дайте оглядіться!

Але „пацани“ мало звертають уваги на це і веселою юрбою ведуть нас до головного будинку.

Старі монастирські будівлі пристосовано до потреб колонії, перероблено на швидко руку проте по всіх майже приміщеннях досить таки холодно. Винятком є тільки школа. Трудова колонія імені Горького де живе й працює 400 дітей є надзвичайне явище. Колонія—міцний колектив робітників дітей підлітків. Все життя колонії, всі звичаї її, вся праця—все це є наслідок невпинної боротьби „горьківців“ за кращу долю, за краще майбутнє.

Колоністи провадять ту роботу, до якої вони здатні. Колонію розбито на бригади, а бригади розподілено на загони. Перша бригада охоплює виробництва: деревообробне, електростанцію, ковальство й т. ін. Другу бригаду складають робітники що обслуговують саму колонію, як от: пекарі, свинарі, конюхи, кухарі, садівники. Є бригада „пацанів“. Це наймолодша дитяча організація

Ставок і гребля серед садів

За деревообробним варстатом

Після роботи, увечері, вся молодь збирається до школи. Бо в клубі холодно. Яких тільки гуртків немає: і драм-гурток і літгурток, і шахи, і музичні, і ліквідації неписьменности, мистецькі, й т. ін.

Скриготіння, вереск, порохи, що піднімаються до самої стелі та вигадливо переломлюються в соняшних проміннях—на це не звертають ніякої уваги молоді робітники—деревообробники.

Окремий корпус деревообробників—це гордощі колонії. Стружки піною обсіпають молоді енергійні обличчя, що з такою уважністю слідкують за роботою великого варстату.

Цей верстат—багатство колонії її гордість. Він і струже, ріже і рівняє дошки зі всіх боків. Коштує він 4000 карб. Деревообробна майстерня, де працює 100 найкращих робітників-дітей є одна з майбутніх баз для матеріального забезпечення колонії. Галузі деревообробної колонії набуває виробничого значіння. Енергія вона виробляє для Донбасу 100.000 скриньок. Двигун-фактор цієї майстерні, подарунок робітників І. П. З.

Хоч ще й холодно, очі не чути весни, вже лаштуються до осінніх робіт. Колонія має 70 гектарів емі. Зараз іде енергійна робота: закладають парники, возять вій, ремонтують рами і що. А дві невеличкі ранжері приваблюють вас чепурним виглядом, порядком, та візими зеленими ролинами. В невеличких скриньках нечисленна і різної розсади, і пікірованих рослин.

Тут же стоїть акваріум з живими водними тваринами.

З деревообробним виробництвом, конкурує друга галузь, правля виключно господарського характеру—це свинарство.

Загін № 13—веде свинарство.

Колінь Куряжський анастир було оточено цегляними мурами. Колоністи розібрали ті мури й збудували злику теплу свинарню.

З якою поважністю та гордощами демонструє своїх вихованців „свинарський корпус“, як його жартівливо називають вояки. В теплому приміщенні, за окремими огорожами лежить збро-110 свиней і поросят. На де-які екземпляри звертаємо увагу.

Цей свинячий султан—кнур Василь Васильович. Два рази йому сплювали клики—говорить хлопчик.

А далі стрибає в загородку і починає тягти за вуха, асіля Васильовича, щоб його зрушити.

Ми застерігаємо його.

— Не турбуйтеся! Він розумний!—блискає очима веселий хлопчик.

— А це подарунок Радваркому! Чистокровна англійська знов хлопчик стрибає за загородку.

— Ну, вставай, вставай Мері Пікфорд, ламаєшся, вставай! І дійсно ми бачимо чудовий зразок доброї чистокровної парни.

Розвиток свинарства вже дав гарні наслідки—селяни розварають поросят в чергу.

По старих дерев'яних східцях колишньої монастирської будівлі ми піднімаємося на другий поверх.

Тут вчаться оркестранти.

Колонія має оркестр, з 20 чоловіка. Та мало сказати оркестр, музичний гурток провадить навчання й інших, влаштовує концерти, грає підчас кіно-сеансів, вечірськ то що.

А до дня народження свого батька Максима Горького оркестр виготовує спеціальну музику „Веселий Горьківедець“.

Марш скомпозовано з відомої пісні „Сонце всходить и заходить, а в тюрме моеї темно...“ в цей мотив вигадливо вплітаються окремі згучні фанфари, що виконують сигнал горьківців „Вставай“. Трудова колонія—цей „своєрідний“ колектив недо-

літків не дарма має ім'я Максима Горького.

Спитаєте будь якого колоніста: ти давно писав до батька? І він не залежно від того чи—письменний чи ні, відповість:

— Писав, писав з хлопцями...—або ж

— За мене писали.

Як реліквія дорожочинна зберігаються листи Максима Горького. В окремій теці лежать вони і не один раз перечитуються колоністами.

Звичайно до Горького листа пише гурток 20—25 колоністів переважно якийсь загін.

Листування колоністів просте й наївне і закінчується приблизно так: дядя Горький, кидай все і приїжджай до нас повним кур'єрським! Не затримуйся нігде“.

В своїх листах Максим Горький зазначає:

„Хлебнул горя по маковку, все знаю хорошо“. А далі в одному із листів пише таке:

„Каждый раз, получив ваши письма, ребята, испытываю я великую радость и так хочется видеть вас, крепко пожать ваши лапы“.

Постійно листується також з Горьким і завідувачем колонії. Треба зазначити, що в колонії існує неписаний, але надзвичайно міцний закон.

Перейшовши браму—забудь все своє минуле, забудь всі свої хоби і помилки молодого життя бо цього не хотять знати колоністи.

Про цей закон Горький пише так:

„То, что вы сказали о деликатном отношении к колонистам и безусловно правильно и првосходно. Это действительная система перевоспитания, лишь такой она может и должна быть всегда, а в наши дни особенно.“

Прочь вчерашний день с его грязью и духовной нищетой! Пусть его помнят старики, он не нужен детям, он детям вреден“.

Тонке непомітне паутиння міцно зв'язує мешканців колонії з Максимом Горьким.

Ніяк не почуваш, що батько десь далеко в чужій країні.

Так багато, так гаряче згадують його тут всі без винятку, що, здається, от зараз відчиняться двері він ввійде і своїм хрипким хвилюючим голосом скаже:

— Ребята, здравствуйте!..

Руїни біля колонії, що їх використовуються на господарчі потреби.

ДО ЧИТАЧІВ „ВСЕСВІТА“

РОЗРОБКУ МАТЕРІАЛІВ СПРИВОДУ ОГолошеного КОНКУРСУ НА ОПО-
ВІДАННЯ ЗАКІНЧЕНО

В найближчому числі буде оголошено наслідки

РЕДАКЦІЯ

У АСИРІЙЦІВ

(Під Лубнями)

Нарис П. Кубного та М. Ясноокого

ІДЕМО до Мчарського монастиря. Крутить конячка хвостом—реагує на батіжок візника.

Легенько підтрибують санки в вибоях і швидко біжать на бік, от—от перекинуться в пухкому снігові.

— Ух! Аж м'ясно.

Але візник знає своє діло; хльосне батіжок, крутне хвостом конячина, сіпнеться вперед і знову по рівному, безмежному сніговому полю коливаються спокійно санчата.

Гарно так проїхатись по свіжому повітрі після роботи в установі.

Легко вкладається в голову перейняте гумором примітивне

оповідання візника про колишнє сите життя - буття манастирське.]

Тут сидячий Ахванасій, кого ніколи й ніхто не бачив—(вічно закутаний), тут і знаменитий кількочотлітний дуб, що під ним ніби-то колись любив сидіти святий.

Бідний, старенький, присадкуватий на кілька обхватів дубок... Скільки на тобі кори обгризли зубами екзальтовані богомолки, вважаючи тебе, спокійне, не причетне ні до чого дерево, за цілюще

І справді таки: як ні

силкувалися захистити свою „святиню“ манахи, дуб регулярно обгризали прочане, бо кора його вважалася за цілющу (святий же під ним сидів).

Мимоволі збігає на обличчя усмішка від оповідань візника про ночівлю в монастирській гостинниці: руками й голосом добре копіює він і манаха, що ходив з карнавою та збирав пожертви—

— Жертвуйте раби божі...

і тих „рабів“, що часто й густо намагалися обдурити цього служителя божого та переспати на дурничку.

Фігурують тут і, по сучасному, аліментні справи. А по тодішньому „скакання в гречку“ манахів з прочанками... 4

Але ось і монастир.

Під'ядимо до перших монастирських будівель.

— Ото там була колись монастирська гостинниця,—показує візник на двохповерховий будинок.—Тут тепер оті армяне живуть.

Так візник назвав асирійців, чия колонія ми й приїхали оглядати.

Колонія невеличка, всього лишень 26 родин, що об'єднують 130 осіб; вся вона росташувалася в цьому та кількох сусідніх будинках.

Коротенька історія колонії така:

Підчас імперіалістичної війни асирійці, мешканці турецької території, допомагали російському війську збройними виступами проти турків. Відступило російське військо і довелося їм тікати з своєї землі, пережити силу поневірянь від холоду

В клубі люблять грати в шахи

й голоду, втратити тисячі людей. Приблизно в 1915 році частенько асирійців оселилася в Криму. Звіти й переселено Радвлару підчас голоду в Лубни оцю невеличку партію асирійців, ушкуні утворили тут власну колонію, з власною національною школою й клубом.

Живуть усі чисто, охайно. Ця ж охайність та чистота школі, і навіть у коридорі. Ходимо, оглядаємо, розпитуємо, роблять, як живуть. Ніхто не скаржиться, а в один глос:

— Спай, совєцька власть... Спай...

Та й справді,—скаржитись нема чого, за колонію дбає Ось національна школа—30 пар швидких чорних оченят роздає нас з усіх боків.

Ми перервали навчання; як раз один з учнів щось пише на дошці з права на ліво асирійською мовою під диктовку вчителя.

Старий дід асирієць. В зморшках, у сивій бороді ховає давня мінувшина

Молодь вивчає рідну мову

Школа вже існує 2 роки; навчання за програмою на початку провадиться асирійською мовою, а потім через 2 роки українською.

За школою клуб. Найбільш цікаве в ньому — це друковані стінгазети асирійською мовою, що надсилаються аж з Тифлісу.

Клуб — центр культурного життя колонії; тут і читка газет відбувається, і гра в шахи та дамки, і чиста культробота провадиться.

Між іншим, в шахи й дамки грають не тільки чоловіки, це улюблена розвага й жіноцтва.

В квартирах національного залишилися тільки низенькі столики, розшиті видвернутками лежанки, подушки на ліжку та фото-

В клубі асирійців

графії ще з батьківщини. Ну й звісно ж, скрізь виразно східні обличчя, а особливо очі.

— Спай совєцька власть, — киває на члена міської ради — асирійця старий бородатий дідусь, що добре знає свої поневіряння, починаючи з виступів вкупі з російськими частинами і кінчаючи класичною будегарнею, що нею нагороджували царські поспіаки го-

Стара вовну пряде, а дівтора в'яже

„Став Ізделаїм как лак!“

лодних асирійців, коли они ходили просити хліба. Великий досвід у дідуся, в з чим порівняти сучасний стан.

В зморшках та в сивій бороді ховається давня минувшина. Байдиків у колонії не б'ють. Частина корчує пеньки на паливо. Жіноцтво старе й мале — за теплими панчохами. Старі вовну прядуть, а дівтора в'яже.

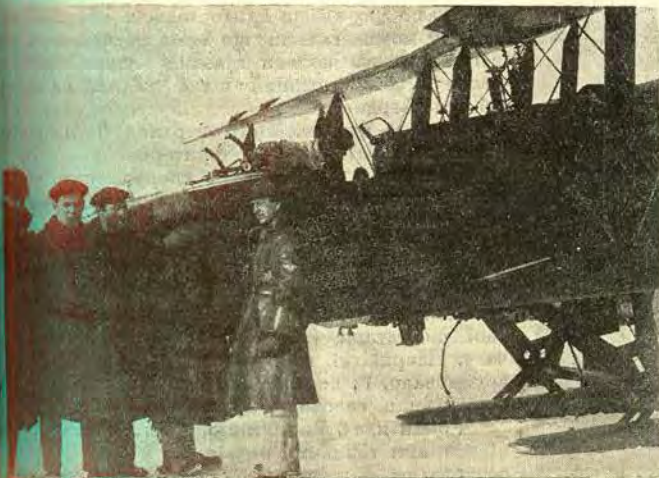
Ну, а частина...

Та хіба ж ви не бачили на розі вулиці на невеличкому саморобному стільчикув бистроокого хлопчика, чи суворого парубка, а то й старого діда з сивиною в чорних кучерях та бороді...

Сидить, уважно стежить. Переплітається вулиця ногами. Ботинки, черевики, чоботи... Ось брудні, але ціленькі, з ухилом на „шик“.

— Давай почитим!

А ввечері в клубі, за книгою, газетою.

Сто нових аеропланів — наша відповідь Чемберленові. В Москві відбулася урочиста передача Червоній повітряній флоті нових аеропланів, що їх вже збудовано

Вс. 14/28

Підземне місто

Неспокійне, буйне місто, запорізькими й татарськими нападами трівожене, внутрішніми заколотами й неладами бентежене, настороженою твердиною сіло міцно, вірко вдивляючись, пащами залізними гармат у степ націлівшись.

Мов вірний пес на варті, заліг Харків на кордоні московської держави, спокій московських земель від татарських нападів оберігаючи.

Твердиною наїжилось нове місто, дубовими гостряками-частоколом, ровом і вежами оперезало себе. Ізза рова два сажні завширшки й завглибшки зісно й грізно, прикриваючись десятма вежами, вдивлялись у далечінь 10 гармат залізних і одна мідяна.

А при них—402 ядра, 8 свиней олива, 9 бочок пороху...

Не припинялись татарські наскоки, скубли й плюндрували погряничну смугу степові гості довгі-довгі роки. Іхню останню появу в межах Слобожанської України одмічено 1738 роком.

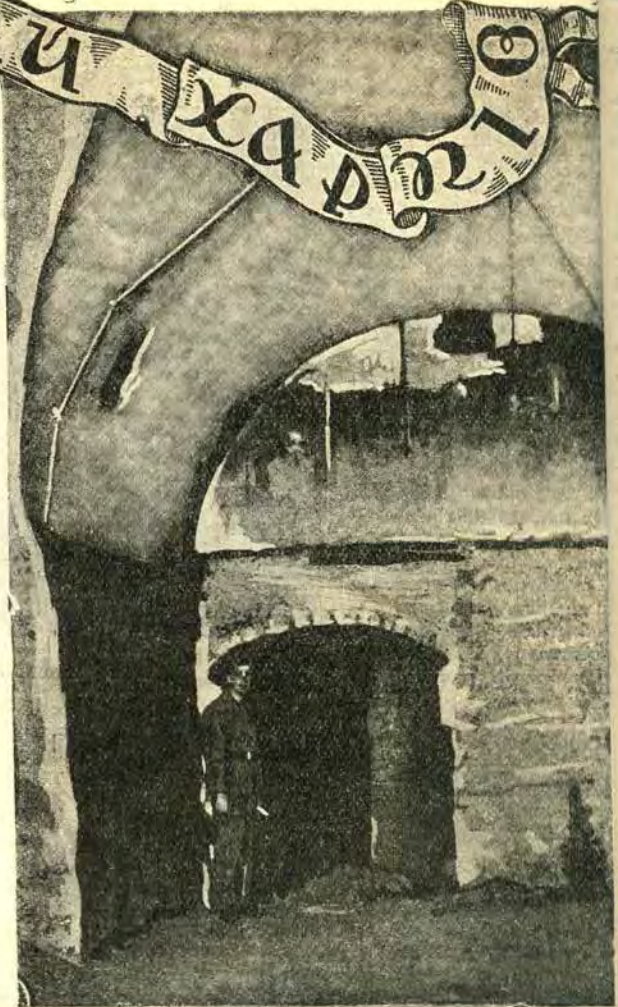
А місто росло, місто розвивалося. З усіх кінців стікались за надійні укріплення твердинь нові поселенці.

Раз-у-раз мирне будівництво переривалося сутичками з дикими ордами, що кочували в степах і трівожили грядиці.

Літописець єпископ Філарет, описуючи Хорошівський жіночий монастир, що недалеко від Харкова, одмічає:

„Дуже добре відомо, що з 1711 до 1729 року вклячно, запоріжці вкупі з кримцями робили непристойні напади і грабіжі в теперішніх повітах Зміївському, Харківському і Валківському. Більше ніж імовірно, що ті самі дикі гості наvertsалися і до тихої оселі. Більше ніж імовірно, що татари час-одчасу турбували тихих мешканок Хорошівського монастиря. До нині ще цілий підземний льох з монастиря за огорожу з залізними дверима, влаштований для тайного виходу з монастиря на випадок облоги монастирської гори татарами“.

У того ж самого Філарета в описі Харківського Покровського монастиря знаходимо таке місце: „...в середині його був колись підземний льох на Лопань, на випадок облоги Харкова татарами“.

Початок підземних ходів, з льохів б. Жевержева

Первісні відомості про підземні льохи пропали, знищені Чугуївському військовому архіві зберігалися колись підземних споруд.

Філаретове свідчення, де-кілька листів і заміток зна старого Харкова—ось і все, що залишилося від підземного місто коли не рахувати самого підземелля.

А підземелля ці живуть, живуть уміраючи, віддаючи в тьм'яну, розпливчасту даль забуття.

На горбовині осіло місто. Лопань і Харків обмивали йому підосви.

Університетський горбск, площа, де тепер Окрикконком, Старий Пасаж, Істпарт, Римарська вулиця, Медичне Т-во—ось первісне місто, площа, охоплена новими оселями.

І всю цю площу зрито підземними льохами. Чи можна гадати, що вслід за твердиною монастиря Харкова копали підземні льохи-сховки жінок і дітей, певний шлях до ріки на випадок облоги твердині?

Мабуть що так. Місто-твердиня і місто-підземелля займають ту саму територію.

Твердиню й підземелля споруджувано на території рону від татарів. Усі підземні льохи мають наслідок до рік Харків і Лопань.

Сімнадцяте століття відгукується під копирками харківських рисаків.

Там, де колись мешканці, сховавшись від бою в жахом прислухалися до незрозумілого гупотіння своїх чи татари,—тепер холодне, байдуже дихає часу. Непривітні, похмурі харківські підземелля зруйновано, їх пересікли будівлі, в них довго зривали вино, саловину, жужелицю.

Романіка буйного міста, з його кремлем, з його підземними тайнами, розвіялась у галасі міста, розповзлось далеко за межі фортечних брам. Під нових людей, охоплених будівництвом буднів, місто-твердиню, затоптав сліди, що ведуть до підземних льохів.

Підземний хід, що починається на Римарській вул. біля Державної опери

Одна з замуrowаних стін підземелля поблизу Окрвиконкому

В двадцятье сторіччя вступав підземне місто не те вже, що вільно опускалося до рік, а те, що міцно впирається об кам'яні глухі стіни.

Місто нове, величезне, чуже романтиці минулих, бурхливих днів фундаментами підземні галереї зрізало, пересікло їхні ходи, задушило, сміттям закидало.

За ходи забули. Зрідка нагадували вони себе грюкотом провалів, або тупим, упертим опором лопаті, що рила землю вже не заради захисту від наскоків, але для тихих життєвих потреб.

Врятовані ходи

Зранені, скалічені, з затканими жилами притихля галереї, сирим холодом пронизані.

В 1921 році, мабуть в останній раз до цього дня, відвідали їх непрошені гості, пожадлигим оком нишпорячи по вогких стінах, тьмяними плямами від тремтячих язичків свічок пере-ляканих.

Під будинком, де колись була крамниця Щеклевва, а тепер Церобкоп (на розі коло Собору, проти спуску до Комунального ринку), зберігся ще лабіринт великих підземних споруд. Це—кам'яні, незмінно з нішами й склепіннями, кімнати. Вони глухі, виходу з них нема. І пише в одній кімнаті—печері був мабуть колись вихід, тепер замуrowаний. Ніша утворена овальною догори кладкою цегли, мас і форму і розмір такі самі, як і підземні галереї в інших місцях.

З льоху наріжного будинку на Горяїнівському провулкуві, що проти собору, там, де в давні часи були пивниці Жевержева, а тепер будинок Хлібопродукта, можна легко пройти в підземні галереї. Безпосередньо з льоху підземний хід опускається круто на десять футів завглибшки. Далі, розгалужується він на багато коротких тупаків. Ходи тут ідуть на захід, до будинку Окрвиконкому і вниз Шляпним провулком.

У склепіннях галерей залишилися ще рештки електричного приладдя.

Це, звичайно, не те, що стара єгипетська культура; електрика не служила основоположникам Харкова, що ховались від татарів, а... освітлювала етикетки винних шляпок, що їх тут зберігав Жевержев; ходи досить просторі. Щось зо три аршини завширшки і 3½ арш. заввишки. Нормальна шости-вершкова цегла і старанна кладка.

Цими ходами можна пройти під Соборну площу. Гучно відбивається гуркіт возів. Мов цокання брязкалки віддає в льохах стукіт копит об мостову.

Предки наші, фундатори міста, коли доводилось їм ховатися від татарських наскоків, могли чітко

чути, що діється на площі. І піхота, і кіннота ворожа бездротовим способом давала знати про свій наїзд на твердиню.

Ходи тут досліджено старанно. Всюди пробито стіни, що загороджували ходи. Проте, так і не пощастило знайти, куди йдуть далі галереї: за пробитими стінами—грунт. Ніяких слідів цегли, ані навіть глиняної обмазки.

Міські будівлі, фундаменти, обвали, усе це засипало, а почасті й зруйнувало ходи.

На Римарській вулиці, в самому її кінці, поруч державної опери—великий будинок. Під ним теж зберігся підземний хід. Форма й побудовання галереї такі самі, як у центральній частині колишньої твердині. Велике склепене приміщення—хмура підземна фортеця. В стінах, виступами, глухі віконні закапелки, викладені цеглою. Звідси починається хід униз по Римарській. Він досить довгий, проте, не тягнеться без перерв.

Гай-гай романтика!

Характерна річ, що і за старих часів і тепер підземні галереї не будять особливої, спеціальної цікавості.

Натрапивши на підземний хід, „будівники“ відразу використовують його для господарських потреб.

Жевержеву підземні галереї були за винні льохи. Ще в липні 1924 року в підземеллях дожидали своє іскристе життя етикетки з винних пляшок. Їх було безліч—пачки, купи.

В одному з льохів „жевержеївських володін“ ще й тепер збереглися сліди замуrowаної відноги. Свіжа, нова цегла. Несподівані події перервали ці спроби використати хід на невідомі нам потреби.

На Римарській вулиці початок ходу використано на потреби парового опалення: його на кілька сажнів засипано так, що, хотівши пройти далі, треба було плазувати, обсмалюючи свічкою павутиння, що густо затягло склепіння галереї.

На подвір'ї Медичного Товариства, на Пушкінській вулиці, дуже виразно ознаку підземних будівель старанно зацементовано й перевержено в... смітник.

В підземеллі, що під колишньою Хоральною синагогою, теж не обійшлося без житейської утилізації.

В 1920 році знайдено тут добрі запаси мануфактури.

Підземний лабіринт у старину

Не краще було й за старіших часів. Хід, що йде від кол. Консисторії (Істпарт) до Пасажу, використано як льох під горюину.

В купецькому дворі (коло Собора), як збудовано там віденську цукерню, ходи використано на сховок для льоду. Про це свідчить знавець міста й харківської старовини Леваковський.

Але це ще далеко не всі ходи.

Деякі ходи мають короткі, тупі розгалуження в різних напрямках

Н. П. Щелков — автор „Історичної хронології Харківської губ.“ — каже, що на подвір'ї Пащенко-Тряпкина (Старий пасаж), в льоху, був якийсь хід. Під Німецькою вулицею (Пушкинська) теж були ходи.

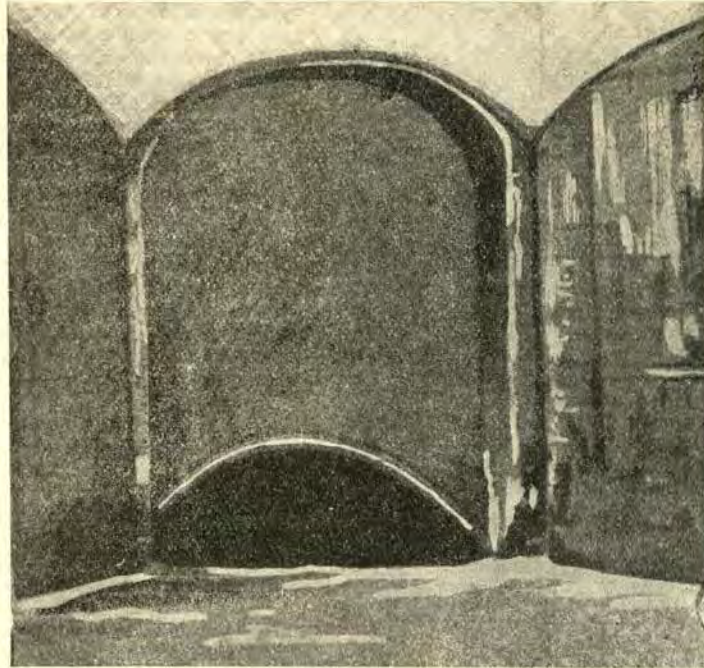
„Об этом свидетельствует то, что лет 50—60 тому назад (Щелков писал про це в 1902 році) там провалилась корова, так и погибшая...“

Крім цього, Леваковський, потверджуючи наявність підземного ходу на площі Тевелева, в будинку кол. Укше, там, де тепер Теже, подає, зі слів очевидців, ось що: „Північний кінець Університетського горбка має в своїх надрах старинні спорудження“.

Там, де крутий спад горбка облицьовано кам'яною стіною, відкрито льох, чи скоріш вихід з підземелля. Це підземелля розгалужується. Частина цього підземелля — це приміщення, де в стінах зроблено глухі вікна або великі запічки, а в стелі — склепений отвір, мов би на те, щоб ним вилізати.

Цегла з цього підземелля важить 20 фунтів. З усіх цих даних стає цілком ясно, що всю нагірну частину кол. твердині перерізано підземними галереями. Встановити прохідний зв'язок між цими ходами неможливо.

Вони, звичайно, сполучуються в безперервну систему, що її порушено будівлями. Коли відзначити на мапі збережені ходи,

Початок підземної галереї під к. Жевежівським будинком

а потім зв'язати їх лініями, то матимемо більш-менше правильний план. Всі ходи матимуть напрямок до рік Харків у Лопань.

Гадають, що харківські ходи мали навіть зв'язок з довгим підземним коридором з Куряжа. Але цей хід у багатьох місцях завалено і пройти ним неможливо.

Взагалі ж харківським підземеллям не пощастило. Їхнього великого археологічного й суто наукового значіння ще не досліджено. На побут вони впливу не мали. Відомостей про них нема. Щасливіші цього погляду підземелля Хорошівського монастиря.

Про них хоч легенда залишилась. Що правда, легенду цю перекрутили покоління, проте в основі своїй вона свіжа й характерна.

Напали нагайці на Хорошівський монастир, руйнували, грабили його, а був час, що й володіли цим краєм.

Останній володар цього краю, якийсь хан, покидаючи монастир, закопав у Хорошівському городку шапку й рукавиці, звичайно, з закляттям: хто їх знайде, тому дістануться за копаві в шістьох підземеллях скарби, той володітиме всім краєм.

Легенда каже, що в шістьох підземеллях сховано: в одному — золоті гроші, в другому — срібні, в третьому — посуд, в четвертому — зброю, в п'ятому — порох, а в шостому — похідну козацьку церкву.

В. Івогін

АВІОХЕМІВСЬКА ТВОРЧІСТЬ

Щоб готовити резерви наших чергових авіаторів, ТДО-Авіохем, замість вчити своїх членів будувати аероплани і літати на них, уперто від самого свого початку, не шкодуючи грошей, пропагує моделізм, планеризм і аеросани, називаючи це чомусь авіоспортом. Хіба для того, щоб пролетарі члени ТДО-Авіохему не зажадали од свого керівництва організації правжнього авіоспорту?

Шкода дивитись на марно витрачену роботу полтавських слюсарів — т.т. Прокопенка, Золотинського, Кіценка, Брезунова і Сухотіна, що оце подаємо на нашій фотографії.

Адже ясно, що за свідомого відношення ТДО-Авіохему до справи авіоспорту енергії цих пролетарських піонерів цілком вистачило б на побудову не нікому не потрібних саней а путячого учебного аероплана.

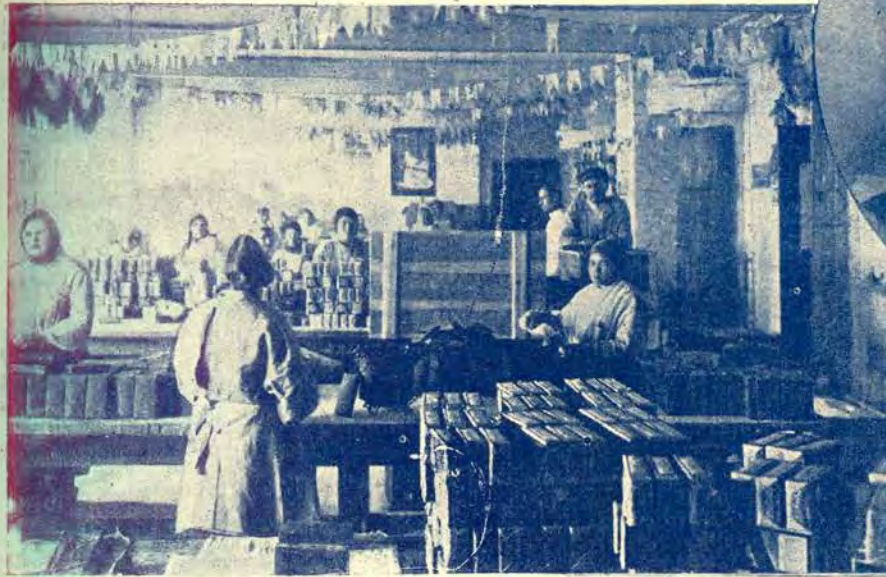
Вс 16/28 срі

ПРАЛЬНИЙ ПОРОШОК „ЕКОНОМІЯ“

(Кол. „УКРАЇНКА“)

Майже щодня по крамницях Цербкоопу можна почути таке:

- Товаришу, у вашій крамниці є пральний порошок „Економія“?
- Кілька пакунків ще залишилось—уважно відповідає продавець.
- Дайте мені, будь ласка, п'ять...—радісно метушиться господарка
- і коли пакунки вже покладено в кошик, вона глибоко зітхнувши додає:
- А я так турбувалась, так турбувалась... Розумієте, поклала білизну в холодну воду, дістала виверку, а потім до крамниці. Заходжу до першої, прохаю порошок „Економію“,—нема—говорять—продали. Завтра приходьте, буде... До вас аж три крамниці відвідала... ніде нема... попродали.

Керownik заводу тов. Науменко

вживати для миття посуду, забруднених вікон, дверей, рук (по підприємствах), а також і різних хатніх речей, то-що.

Про високу якість прального порошку

Пра льний порошок недавно з'явився на Україні. Лише минулого року його почала виготовляти перша державна технічно-хімічна фабрика „Трудовий Хе-

мік“, що міститься на Георгієвській вул. № 16. Порошок зразу зарекомендував себе, як необхідний в побуті продукт, що не тільки замінює, а навіть кращий за мило.

Справа в тім, що пральним порошком „Економія“—легше і дешевше прати білизну, а крім того, його можна

„Економія“ говорить низка актів різних лабораторій та установ, де щодня мивється по кілька сот штук білизни. Наприклад:

— „Пральний порошок „Економія“ (кол. „Українка“) складається з мила та вуглекислої соди. Продуктів, що шкідливо впливають на білизну та шкіру (людську) в собі не має. Порошок „Економія“ є дуже гарна речовина для прання“. Це висновок крамо-випробувальної станції Технічного інституту.

Пральня найбільшої в Харкові 2-ої радянської лікарні дає такий висновок: „Вживання прального порошку для прання білизни корисніше за мило. Поперше—значно прискорює—прання, а подруге—дешевше. Найбільш забруднену в олію та сажу білизну та спецодяг вимивається дуже гарно“.

Треба зазначити, що абсолютно всі виробі фабрики перед тим, як продавати, пильно перевіряється в фабрично-хімічній лабораторії. Крім того хімічно перевіряється якість сировини, що її приймається на фабрику.

Отже, як зазначив керownik заводу тов. Науменко, він і не чекав інших висновків про якість прального порошку.

* * *

Тепер виготовлення прального порошку „Економія“ досягає 12 тис. пудів на місяць, при чому ця кількість вже не задовольняє вимог споживачів. Найближчим часом виробництво „Економії“ буде збільшено.

АКТИВІСТИ-МОПРІВЦІ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЗАМОВЛЮЙТЕ МОПРЛІТЕРАТУРУ
— ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ: —
ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ

„ЧЕРВОНИЙ КЛИЧ“ ЦІНА: Окреме число 10 коп.,
на 3 міс. 30 коп., на 6 міс. 60 коп., на 1 рік 1 крб. 20 коп.

ДВОХТИЖНЕВИЙ орган ЦК МОПР'у з усіма матеріалами
що до організації МОПР'роботи, ЦІНА: Окреме число 5 коп. — **„БЮЛЕТЕНЬ“**

БАГАТО-КОЛЬОРОВІ ПЛАКАТИ.

Ставай до лав МОПР'у (Китайськ.) 35 коп.	Паризька Комуна 25 коп.
Всі на допомогу (В'язень) 35 „	Селяни 25 „
За світовий Жовтень 35 „	

К Н И Ж К И:

5 років МОПР'у. Ракоша 10 коп.	В панській Польщі, укр. мовою 07 коп.
Хвилі китайської революції. Броуна 15 „	„ „ „ рос. „ 07 „
Порадник МОПР'у 25 „	Збірка МОПР'пес, укр. мовою 31 „
Пам'ятка члена МОПР'у, укр. мовою 05 „	Под гнетом румунських бояр, рос. мовою 05 „
„ „ „ рос. „ 05 „	Під гнетом румунськ. бояр, укр. мовою 05 „
„ „ „ польс. „ 08 „	500 татарбунарських селян, укр. мовою 03 „
„ „ „ евр. „ 12 „	„ „ „ „ рос. „ 03 „
Стихи о борьбе и застенках 10 „	
Нарис історії Ревруху на Заході, проф. Камішанц 1 крб. 50 „	

Комплекти „Червоного Клича“ За 25 рік . . . 25 к.	Комплекти „Бюлетеню“ За 25 рік . . . 15 к.
„ 26 „ . . . 60 „	„ 26 „ . . . 30 „
„ 27 „ . . . 80 „	„ 27 „ . . . 40 „

МОПР - організаціям на усі видання 10 проц. знижки. При замовленні не менш як на 2 крб.

ПЕРЕСИЛКА БЕЗПЛАТНО

На періодичні видання передплата менш як на 3 місяці не приймається. Гроші до 2 крб. можна надсилати дрібними поштовими марками

Передплату та замовлення надсилайте на адресу: ХАРКІВ, ПУШКІНСЬКА 49, ЦК МОПР'у.

Пам'ятайте, що кожна куплена книжка, плакат чи журнал — зміцнює нашу допомогу політв'язням

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

торговли и производства предметов воени-
зации и обороны „ПОСТ. Ч. З. У.“

ПРАВЛЕНИЕ: Харьков зд. ВУЦІК'а	ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СКЛАД Харьков ул. Свердлова 1
-----------------------------------	--

ОТДЕЛЕНИЯ:

Киев, Одесса, Днепропетровск, Луганск, Зиновьевск

Мелкокалиберн. ОРУЖИЕ русск. и заграничное

ПАТРОНЫ

ПРОТИВОГАЗЫ

СТРЕЛКОВЫЕ ПРИБОРЫ

ВОЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА

ОТДЕЛ ВОЕННОГО СНАРЯЖЕНИЯ

:: ПОЛЕВЫЕ СУМКИ, КАБУРЫ И Т. П. ::

МАРКИ, БОНЫ,

 МОНЕТЫ, МЕДАЛИ

ОТКРЫТКИ

КОЛЛЕКЦИЯМИ, СЕРИЯМИ И ЕДИНИЧН. ЕКЗЕМПЛ.

ПОКУПАЕТ и ПРОДАЕТ

ЮЖНОЕ ОБ'ЕД. ОТД. СОВ. ФИЛАТ. АССОЦИАЦИИ

ВСЕГДА ИМЕЕТСЯ

— **БОЛЬШОЙ ВЫБОР** —

ЛУЧШИЙ ПОДАРОК ДЕТЯМ —

— **АЛЬБОМ ДЛЯ МАРК** —

ПОДПИСЫВАЙТЕСЬ НА ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ
— **БЮЛЛЕТЕНЬ-ПРЕЙСКУРАНТ** —

Южн. Об'ед. Отд. Совет. Филат. Ассоциации
ПОДПИСНАЯ ПЛАТА НА ГОД — 1 руб. 50 коп. с ПЕРЕСЫЛКОЙ
ПРОБНЫЙ № ВЫСЫЛАЕТСЯ ЗА 15 КОП.

НА ВСЕ ВОПРОСЫ — МАРКУ НА ОТВЕТ
Всю корреспонденцию адресовать: Харьков, почтовый ящик 234
:: АДРЕС МАГАЗИНА — ХАРЬКОВ, УЛ. СВЕРДЛОВА, № 18 ::

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

ОТ 3-х РУБЛЕЙ

высылаются наложенным платежом

Конторская ул. (Краснооктябрьск.) № 5 Рыбальченко

ЖЕЛАЕТЕ СОХРАНИТЬ ЦЕННОСТЬ ВАШЕГО ИНСТРУМЕНТА —

Производственная ЧАСТЬ ГОСМУЗПОФШКОЛЫ

Харьков, ул. К. Либкнехта, (бывш. Сумская) 34.

ПИАНИНО, РОЯЛЕЙ Настройка 4 руб., ремонт из
лучших материалов, поли-

ровка, покупка, продажа, комиссия, консультация, поручения
иногородних, выезд в провинцию. РАССРОЧКА.
домр, мандолин, гитар. Клубам, школам, детдомам,
воинским частям — скидка. Поступили в прод. рояли и пиан. лучш. фирм,
ЗВОЕВРЕМЕННО РЕМОТИРУЙТЕ В НАШЕЙ МАСТЕРСКОЙ.